

AGIMI

E përkohshme letrare - politike

DEL NË FILLIM TË Ç' DO MOJI.

Organ i Shoqnis "VLLAZNIJA,,

E drejton: Prof. KARL GURAKUQI.

PËRMBAJTJA E LÂNDËS

Zhvillim ekonomik	X. X.
Rrnesa e Suljotvet	M. Kr.
Mali e Blegtorija	K. Borshi
Tregim dashtnije bujare	J. G.
Përmëndore	«Atdheu»
Lajme vëndi	Chronologu
Statuti i Federatës së madhe «Atdheu»	G.
Bibliografi	Critica

Mbarshtrues: ALL BORSHI

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

IMIDA

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

E PËRKOHSHME LETRARE - POLITIKE

DEL NË FILLIM TË Ç' DO MOJI.

Nri 2.

Shkodër Qërshuer 1921.

Vjeti i III.

Zhvillimi ekonomik

Tue ndëjë në pushim në një skaj t' odës së bukës më shkojnë shtat ndër sendet e orëndit që e stolisin ket odë, e prej tyre mundem me marrë vesht gjëndjen ekonomike të vëndit t' em pa pasë nevojë me shfletue libra e me bā studime.

Kandili i vjerrun në mjedis t'odës na kà ardhun prej s' jashtmit, ashtu edhe mbloja e tryezës e orishtra e murit nuk janë prodhimi i vëndit. Prej s' jashtmit janë koltrinat e dritorevet, karrigat që rrëjmë e gotat që pijmë. Punë vëndi vetëm ndonji tryezë, ndonji mësallë a ndonji pashnik kjoftë, pse përora edhe këto janë të bleme kund jashta Shqypnije.

Këjo gjëndje shifet në ç' do vënd e jo vetëm nepër shtëpija t' ona, por në kafe të shkojsh, në xhami a në kishë të vëshë kāmbe, me një hierë të paraqitet mjerimi ekonomik i vëndit. Por pse të kërkojmë kaq larg? Të shikojmë rreth trupit t' onë e kemi me pa se prej mbajes së krës e deri në fund të kāmbevët nuk kemi tjetër vënd sēnde t' importueme a prej Italijs, a

prej Austrije a edhe prej vēndeve mātē largta. Këto janë fakta, që të dhemb zēmra t' i përshkruejsh, por sē vërtetës nuk mund t' i kundërshtohet.

Me gjith këta këjo gjëndje nuk kishte me kënë aq e mjerueshme, me pasë na për t' eksportue e për t' i u shitë të huejve aq sēnde tjera, sà prej fitimit të tyre të muejshim me mblue nevojët t' ona. Por mjerisht është pa e po shifet për ditë, se shkà na u shesim tjerve është për gjith vjetë deri 10 a 15 milion mātē pak se blejmë.

Si mund të pēshtojmë prà prej këtij mjerimi? Kemi shumë mënyrë shpëtimi, por këtu nuk është vënd të flasim gjānë e gjatë mbi to, vetëm duem të përmëndim dy sēnde eksportimin e materjes së parë që kemi e kreditin që mund të ndeshim përjashta.

Tue qetë të sēndet që blejmë përjashta do t' i blejmë të gjitha me ar, kështu ari do të vijë dita që kemi me mbetë krejt pa të. Æsht faji i qeveris, thonë një palë, sikursë e kanë zakon gjith nane: nuk kà taksa dogasēnde t' importueme a prej Italijs, a

"BIBLIOTEKA PUBLIKE
SHKODER (2018)"

pijare e jona nuk kà at mproje si lypset, pse me kë në, kishim me përftue shkà kemi nevojë e ari këso dore nuk kishte me dalë jashtë. Njimënd qeverija do të jët ajo qi do t' interesohet mà shum se kurrkush, por edhe na do të bashkëpunojmë e të na mbushet mëndja një herë e përgjithmonë se po nuk bashkëpunuem kemi humbë.

Për me sigurue ekonomin e njëj komi janë dy mënyrë e shi njato të dyja, qi vyejnë për me vù në vënd financat e shtetit e të familjes; këto dy mënyrë janë : *a me paksue shpenzimet a me shumue të hymet*. Komi mandej, qi është një trup i madh i pajisun me fuqi të shumta, mundet me i vù në veprim të dyja këto mënyrë përnjiheri e kështu dobija është shumë mà e plotë e mà e madhe.

Janë shumë asish qi thonë, se na jemi të vorfën, nuk kemi kapitale ; na mungojnë njoftimet teknike për me krijuë industrina. Këto fjalë janë të drejta e me vënd për industrina të parit rënd e të mdhaja, pse me të vërtetë nuk kemi njoftime teknike e shkencore të mjafta ; por nuk janë fjalë qi fliten për disa industrina të vogla e shtëpijake, kështu qi me pak vullndet të mirë e me bashkëpunim kishim me muejtë me e zhvillue problemin. B. f. A thue nuk kishte me kë në punë qi bëhet t' u bashkojshin ndër qytetet mà të parat të Shqypnis dhetë a pësmdhëtë vetë me vullndet të mirë e këta mandej të qitshin pak pare për me përmirsue industrit shtëpijare qi kemi e kahë pak

kahë pak me prù edhe tjera ? A nuk do t' ishte një punë shumë mà e mirë atë shumë të hollash qi apim ndër kafe, lojna, ndër pije e argtime të tepërme t' a përdoroshim për një qellim të dobieshëm e të nevojshëm ? Shkà bëjnë katundarët t' onë ndër ditë shiu e ndër nett e gjata e të mërzitshme të dimnit ? Fort pak janë ata qi e përdorinë ket kohë për me ndreqë veglat e tyne bulqsore primitive pse përgjithsisht puna e këtyne lloj ditve e netve është me u shtrë rreth votre, me kalixue përralla të kote e me bënë ndonji plan cubnije, vrasje a grabitje ! Të mëndojmë se sà punë kishte me u bënë po t' u përdoronte këjo kohë si duhet e sà fitimin kishim me e pasë !

Në një fjalë na prishim shumë e prodhojmë pak e nuk mëndojmë asfare se këso dore jemi tue shkue drejt vorrit. Nuk interesohemi për pikën gjallnore t' onën e rrëjmë me gojë hapët e me duer kryq thue se buka do të na vijë prej qielli ; thue se shteti mbahet me andra, me pralla, me rrnoftë e kjoftë e me ngatrrresa qi mbjellim për ditë në mjes t' onë. Nuk mëndojmë aspak se hecim si gaforria e për pà u kujtue marrim zakonet e populli të vjetër në një botë të re.

Na duhet prà me u mësue të shpenzojmë njaq sà jemi të zotë e njaq sà kemi ; të rrudhim pak dorën ; të luftojmë at zot të rrapshit të papunsije e pritese ; të përhapim idhën e rregullat në punë e të mësojmë popullin me kursye tue mëndur e tue prù para

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

sÿsh jetën e popujve të qytetnuem e të përparuem. Kishte me u dashtë me njallë një ushtri njerzsh, inteligenta e me zëmër të mirë, ushtri mësuesh me vullndet të fortë, që t' u bájshin apostujt e këtyne idheve të shëjta, e këtyne zakoneve të shëndoshta tue pasë gjith herë para sÿsh kryefjalën: *«Me shpenzue pak e me prodhue shum»*; *me paksue shpenzimet e me shumue të hymet.*

X. X.

Rrësa e Suljotvet.

Tue jetue Suljotët mbì disa bjeshkë të nalta, rreth e për qark të rrethuem drej disa fqijve të vobekët, t' egjër e gjyma të shdeshun, ata nuk muejshin me u kapë me marrëdhânje edhe treg-ti; duhet dijtë edhe se të gjith pasunija që Suljotët kishin, ishte vetëm bagtija. Të gjitha sëndet tjera, të cilat atyne i u mungojshin, do t' i fitojshin me djersë të ballit, ase me e marrë prej fqijvet të pasun që jetojshin n'atë anë kufini të tyne ndër fusha. Kështu pra të shtrënguem prej begatis së vogël që kishte vendi i vet, leu ndër zemra të Suljotvet ky mendim, të cilin me një madhëshi e kujtoshin gjith herë: «Tokët e begatshme që Osmanllijtë zotnojnë sot në Shqypni, nuk janë të tyne, por të parvet t' onë, të cilët prej shpatës e zjarmit t' anmikut kanë qenë të shtrënguem me i a u lëshue. Na pra jemi djelmë e shqypetarvet edhe si të-

shigimtarët e tyne, detyra e jonë është këto tokë t' i a u marrim anmiqvet përsëri, tue i fitue me shpatë e me gjak.»

Këso dore Suljotët u rritshin me një mendim të lartë edhe ishte shpresa, se prej tyne një ditë do të delshin burra të rreptë, trima të përmëndun me zâ e me ndër. Edhe njimënd na qysh në fillim i shofim Suljotët të kapërthyem ndër luftime të rrepta me fqijt e afërm, që ishin vllazënt e tyne myslimanë. Kështu pra thyen ç' do anmik, njënin mbas tjetrit: Agën e Margaritit, t' Paramithis edhe Ali Pashën e Janinës, të cilvet u mueren 60 copë katunde. Ndonse Suljotët i paguejshin Sulltanit pagë, të cilën Suljotët e nxirrshin prej atyne 60 katundeve, që ishin raja e tyne, prap se prap këta ishin të njoftun prej anmiqvet si njerz të lirë.

Se si e tek ishte mënyra ase trajta e qeverimit të tyne, mjerisht nuk dihet mirë; vetëm dihet, se ata u qeverisshin prej një pleqsis së vendit. Ç' do katund kishte një pleqsi të vetën. Dihet mjaft mirë se Suljotët nuk kishin as shtëpi gjyqi, as kanune të shkrueme; dhe ç' do e tjetër që ndodhte ishte e këqyrur prej pleqsis. Kurr ishin punë të mëdha e me rëndësi për t' u bisedue, atëherë gjithicill far' e t' is dërgonte nga një plak i pleqsis. Puna më e nevojshme, që i shtrëngonte këta pleq me u mëledhë ishte gjithmonë lufta, që ata kishin pa pushue me anmiqt e vet. Kurr mandej kriste lufta se i sill Suljotët e dinte qellimin e vet,

mbassi ata e kishin të ndame qysh përpara kohën e moshës për me rënë në luftë, krejt në atë mënyrë si e kanë mallet e Dukagjinit edhe të Malsës së Madhe. Kështu pra në kohë lufte Suljotët ndaheshin ndër: *Suljotë mali, fushe, oficer, ushtar, burra e grà*, të cilët të gjithë, kurrë atdheu ndodhej në rrezik i rrokshin armët e luftojshin si luajt, pa pritë aspak që t'i urdhnonte kush me u thënë të shkojshin me bëtë detyrën e vet.

Diftuem përpara se Suljotët për disa gjyqe e vepra i përgjithshin flamuravet të Dukagjinit; tashti po diftojmë se edhe në jetën shtëpijake kishin një gjasim të math me ato. Një shumicë familjesh të gjithë prej gjaku përbëjshin një farë; prej një ndër këto familje që ishte më e motshmja e më e ndershmja e të gjithë asaj fare, u zgjidhte një plak. Të gjithë popullsia e Para-Suljotvet (5000 vetë) ishte e ndame ndër 800 familje të cilat të gjithë së bashku përbëjshin 47 farë.

Dishiri edhe pëlqimi më i madhi për një Suljotas, si edhe për se të cilin Shqyptar, ishte armët, të cilat ata nuk i hiqshin kurrë, por i barshin edhe kurrë ishin tue ngrënë, tue ndëjun edhe tue fjetë. Edhe Suljotët më të vobekët nuk i mungonte kurrë palla as thika e kuburet në bres; kështu t'armatisun si ishin i madh e i vogël, qillonte shpesh herë, si për fat të zënë ndodhë shumë herë edhe ndërmjet të gjithë Shqyptarvet se për një fjalë goje, ase për një të shame të vogël mbytte njëni tjetrin e kështu gjaku u hapte, jo

vetëm ndërmjet të dy familjeve por nga ndonjë herë edhe ndërmjet dy farave, sa shpesh herë një punë e vogël, që mundej qysh në fillim me u ndreqë me pak të vishtirë, ish shkaku që u derdhte aq shumë gjak ndërmjet shtë e shtë burrave. Prandë Suljotët, e sidomos Para-Suljotët e kishin në kujdes sa më fort, për me muejtë e me i shue idhnimet qysh në fillim. Për ketë shkak ishte një punë e shëjtë përgjithëllin burrë me hy ndërmjetës ndër idhnime që ndodhshin ndërmjet të burrave edhe të grave edhe kështu me e fikë qysh në fillim një shkëndi, prej së cilës mundej me u ndezë një zjarm. Në ç'fardo idhnimi e zënë gratë ishin gjithmonë më të parat për me hy ndërmjetse. Marre e turp i madh ishte për një trim, si kë qenë e është gjithnjë ndër në, me rrahë ase me mbytte një grue. Ai trim, që e bënte një punë të tillë, jo vetëm që ishte i marruem edhe i turpnuem përpara shokvet, por edhe pleqsia vetë i a vënte për detyrë, a më mirë me thënë për ndeshkim me mbajtë me të holla të veta aq qytetas të vobekët, sa ajo grue kishte mbytte me bë fëmij. E këjo nuk ishte një punë e vogël për një Suljotas! Marja më e madhe për një gjaksues grue ishte kurrë ai ndodhte ndër kuvende me shokë të vet, rrugës e gjithkund kanë shkollë te, emni i tij e të poshtem. Ajo e dijtun, se një poshtnimi i tillë do t'është shtrëngue një farë kështu, a me ikë prej atdheut ase me vë vehten prej kipi. Por si e dihte edhe prej ndo-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETTI"
SHKODER (2018)

dhivet të motshme këjo punë qillonte shumë rrallë ase kurr.

Nji çudi shumë e madhe, është se Suljotët kishin një nderim të posaçëm për grue. Por me dftue të drejtën Suljotët kishin arsye! Nuk po thom se Suljotët i nderojshin grat në një mënyrë si ndodhë ndër kome të hueja, sa me mërrijt e me u bâ robt e tyne, jo; por gruen ata burra e dojshin si një motër të mirë, sepse grat Suljote ndër të gjitha të përpjekunat ndodheshin krah për krah me burra të vet, tue tregue një trimni të pa-shoqe, sa nuk shifet n' asnjë popull tjetër.

Grat ishin ato, qi majshin shtëpin, rritshin fëmijë edhe rrokshin armët e krahas me burrat e djelm e tyne luftojshin kundra anmikut. Mënyra se si grat Suljote i rritshin fëmijët e vet, ishte krejt si ajo e Spartanvet. Qysh fëmijë të vogjël i mësojshin me fjetë mbî kashtë ase me brî për dhë, tue i ushqye me gjellë të dobta. Me mâ kujdes i rritshin në dashunî t' atdheut edhe të besës si edhe në përdorimin e armvet.

Grat vetë ipshin një shembull trimnije të pa-shoqe. Ato i shkojshin burrave mbas ndër luftime, i çojshin ushqimin e të gjithshka ishte e nevojshme për luftim edhe në kohë të rrezikut luftojshin porsî bisha t' egra kundra anmikut. Kûr ato e shifshin burrin, vllan ase djalin e vet qi niste me u këthye mbrapa, e shajshin edhe tue u prî vetë përpara, u ipshin trimni e guxim për me e krye detyrën e vet. Burrin, vllan ase djalin, i cili këthehej me turp i vdekun në shtëpi, tok e

qajshin aspak, se thojshin: Ai nuk është i dëjë për me qenë i qamun. Kur i a u ipshin armët mashkujvet të vet për me luftue, i thojshin këto fjalë: *«Eja me këto me ndër, ase i vdekun pa këto!»* Me këto fjalë dojshin me thânë: Mâ mirë shko e lufto me trimni edhe këtheu në shtëpi i nderuem, ase në u vrafsh, vdis me ndër si burrat, por me turp mos u këthe i gjall në shtëpi!

Fëmijët e tyne qysh të vogjël ishin gjithnjë t' armatisun. Edhe kûr ishin barî, tue ruejtë dhënt ndër ato bjeshkë të shpeshta e të mbushuna plot me egërsina, Suljotët e vogjël e shkojshin kohën në gjah; kështu tue e mësue vehten qysh të vogjël në përdorim t' armve, për me mujtë dikur mâ mirë me i vjeftë atdheut të vet.

Kështu jetojshin Suljotët, ata burra të cilët mâ vonë me trimnën e vet habiten të gjith botën.

M. Kr.

Mali e Blegtorija

(Pikla Bulqsije).

Malet me moshimet e ndryshme të tyne, me erna qi fryejnë pa i a dâ, me rrëpina e me lirat e tyne u apin bimvet t' shke të mjaftueshme jetese. Malet, në pikëpamje bimore, është një mikrozëm i prej rranzës së tij e deri në malet mâ të naltën gjëjmë bimë të ndryshme: në fund të tij gjëjmë hardin plakë e ullinën e bekuem; tue i

u kepë gjithnji ndeshim ndër drû gjithfarësh e në maje të mblueme prej borës së bardhë, shofim leshtërikun e qindrueshëm.

Në mal nuk është rrallë me pà shkretina, por këto ndryshojnë shum prej shkretinavet të hapta të Sahares, pse nuk janë të zblueta e shkaku i moshgëndjes së bimvet ndër to nuk është mungesa e ujit, por motsimi tepër i ultë i akullit. Sikurse nuk mund të thohet *shkretë absolute* për një vënd ku nuk gjindet asnjë fill bari, ashtu nuk mund të përdoret këjo fjalë as për atë të malit, ku leshtëriku i gjelbër qindron shumë e veshë edhe shkambin më të rrezikshmin që kacavaret mbi prroje të mëndershme.

Bimët që veshin faqet e malevet na përkujtojnë s' afërmi rrjedhën e jetës së njeriut. Në buzë të malit, pëmët me frytet e hieshme, vëneshtat me vilet e këndshme të rrushit, na përkujtojnë të harlisunit e rinis e të burrnis.

Dalë kadalë tue u ngjitë malit, bimët drûni shkojnë tue u rrallue; por tue i u ngjitë rrëpinës vijojnë gjithnji bimët cumrrake e kaçubat, që mund të përkrahen mjaft bukur me pleqsin e njeriut.

* * *

Ndër majet e malevet t'ona, ndër ato ku gjithnji gjindet bora e përherëshme ndër stinët e ndryshme, përfaqësohet i bimvet, leshtëriku, qet kryet, por nuk mërrijnë me u naltue e mbetet i shkurtë. Ky është një ndër ato bimë prej lulevet me ngjyra të ndryshme, që veshë shkambin e përbën ku lloshen malsore.

Blegtorija është e vetmja degë bujqësore që gjënë elementin e parë ndër këto ogra në përfitim të gjalpës, të djathit, etj. me qumshutin e bagtis.

Me dishirë që me pasë një mirsim të pakë, por sadopak të frytshëm, blegtori i gjorë tue u qindruer të gjitha vështirsinave të natyrës e tue u bërë ball të gjitha mungesave që i paraqiten rrokull jetës së tij në mal; tue kaluar një jetë të përvujtë, tue banuar ndër shpellat të mëndershme, i harruem, kalon jetën e vet atje ndërmjet shkambijvet të thatë tue ndjekë bagtin, e cilla me mjeshtërinë e natyrshme e të posaçme i keqet malit andej e këndej.

Mjeshtëria e tij kalon brëz mbas brëzi: nuk ndjek methudha të reja. Blegrimi malsuer ka jetë vetëm ndër muejt e verës, atëherë kur motsimi është i butë e dielli me rrezet e veta të nxehëta u ep shpirtë e i ngjallë bimët.

Zakonisht, na në Shqipëri, ndër muejt e dimnit bagtin e kalojmë ndër fusha e brigje deti. Këjo ndodhë ndër të gjitha viset e botës e këjo është karakteristika e të gjitha blegtorive malsore. Ndër malet t'ona gadi të gjithë mashkujt janë blegtorë; këta kalojnë verën e bagtin e vet ndër male e në dimën këthejnë prap ndër fusha e brigje deti.

Populli blegtuer i Malcës e Shkodrës e kalon dimnin në brigje të detit kahë Lezhja; ai i Dibrës kahë Durrësi e Kavaja; Korvelesht kahë Delvinë; ai i bjeshkëve të Korçës e të Kolonjes kahë Pameërin etj. etj.

Gjinokastër, Prill 1921.

Radri Borshi.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Tregim dashamirsije bujare.

Në numër të prillit të këtij vjeti të së përkohëshmes "Agimi", tue i paraqitun nderimet e evarit t' ona Z. Godartit, mikut të Shqypnis në rasë t' ardhunit të tij në qytet t' onë i patem thënë e lutë se për me shlye çë farë do paragjykimi qi është bā ndër né prej shum rasash mbi politikën e Qeveris Francese të mpronte e të përkrahte të drejtat shëjte të Shqyptarvet e të Shqypnis.

Miku i jonë Z. Godarti, po sa ka mërrijtë në vënd të vet ka nisë me të vertetë me tregue dashamirsin besnike e të thjeshtë për vënd t' onë e përveç tjerave vepra qi ka krye në të mirë të komit Shqyptar, në fletoren parisjane me rëndësi "Matin", me Z. Qershuer, ka botue një krye-artikull, të cilin po e përkëthejmë këtu për detyrë miradije ndaj dashamirin e Shkelqyeshëm. — Artikulli është ky:

Shqypnija e don Francen

Puntuer, i dishiplinuem, i begatun ky kòm i rí ka të gjitha mjetet për t' u bā me shpejtí një Shtet modern e demokratik.

Franca duhet t' i ndihmojë.

Erdha e shetita të gjith Shqypnin.

Kur ishe tue vojtun prej Korçë në liqë t' Ohrit, kaperceva nepër katund të Zervasket e u çudita tue pā shpijat e mbylluna e udhat shkretë. Tue vijue udhtimin t' em, gjeta në të hîme të vorrëzave popullin e katundit e fëmít shkollave tue mbajtë në maje të krahit flamuj të vogjel frengj e shqyp-tarë. Kryetari më dftoi se ishin mbledhun në ket vend për me më përshe-ndetun, tue kënë se ushtarë frengj pu-shojshin m'at truell e se gjindja e asaj krahine e kishin caktue me tregue nderimin ndaj atdhën t' ême përpara vorreve të vllazenvet të mij të dekun për lirin e botës.

Kryqat e drunit ishin lulzue. E ndërsa unë i përshendetshe, i ndjekon prej popullit të math, varza e dielm të vogjel këndoishin "Marseillaise-n".

frengisht.

Gjithkund nepër trimneshën e të bukren Shqypni, kam pasun e mbledhun tregime të thjeshta e të këthella simpathije për vendin t' onë.

Në Tiranë, në qytetthin e çuditshem e të vjeter, i bām kryeqytet, Parlamenti i ngrehun me zgjedhjet e Marsit të fundit, caktoi me bā një mbledhje të jashtzakonshme për me më pritun.

— Kur keni për të kenë në vënd t' Uej, më tha kryetari po Ju lutemi nxehtësisht me i bā të njoftun bashkatdhetarët t' uej se në ket gatishull të Ballënvet keni gjetun një popull të vogël por të ndergjegjë, qi ka ushqe gjithmonë mē të madhin e të thjeshtin nderim për Francën.

Përveç këtyne ndjesivet të tēfaqu- na me mendyrë të thekëshme, si në

Zervaska, mâ tepër me një entusjasmë krenimesh popullore, kam sjellun prej Shqypnise përshtypje që duhet t'përmbledhi këtu me pak fjalë.

Shqypnija, e cila u pranue tash shpejt si mis i Shoqnis së komevet, ka një qeveri, auktoriteti i të cilës është i njoftun ndër të gjitha viset e saja. Qeverija e saj ka vendue rendin e bën që të respektohet me një gjendarmëri krejt të dishiplinume. Sigurija që mbretton në Shqypni është aso fare sa shumë prej komevet të mëdha mund t'i a lakmojnë.

E drejtume prej një Këshilli të Naltë i përbërë prej katër vetve e prej një Kabineti që përmban gjashtë Ministra, Shqypnija po përban një konstitution (Statut) që ka për të kenë pa, droje, thjeshtë demokratik.

Vepra organisimi për t'u bërë në Shqypni është tepër e madhe. Turqija mbante ket krahinë në një gjendje të lanun mbas dore, tue mos i dhënë udhëna, shkollë e të gjitha mjetet për t'u shvillue materjalisht e intelektualisht, për shkak se ishte një kryengritse kryeforte, e mbante ndër male të veta atdhetarë të pashtueshëm.

Sot Shqypnija tue kënë autonome, mbassi ka luftue me shekuj për pavarësinë e saj ka përpara një problem të vështirë për t'u ndrrue në një Shtet modern.

A ka për të dijtun t'a zberthejë ket problem?

Për shkak kam pa unë m'ep lejen me përgjegjun pohisht.

Për të përpjekunat e mëdha, veprimet të durueshem që kërkon adap-

timi i perparimit të një populli që ka mbetun, për fat të keq të tij, mbrapa lypset bashkimi, një vullndet i ngulun veprimi e elementat e prodhimit të begatis.

Shqypnija i ka të gjitha këto.

Mjerisht me gjithë propagandën e huej që shtihet nën mblojën e besimit, katolikët, musulmanët, orthodhoksët janë mbi të gjitha Shqyptarë. Në kurrë një anë durimi (tolerance) nuk është praktikuem si në Shqypni: e m'at ditë t'aferm që ka për t'u ngrehun Kisha orthodhokse komtare, ka për t'u zhdukun shkaku më me rëndësi i ngatresavet që vijnë prej së përjashtmi.

Të gjitha kujdeset janë sjellun kahë të realizuemt e një përmirsimi. Shqypnija ka me të vertetë teknikë, por të mësuem disa në Stamboll, tjerët në Vjenë, këta në Boston ata në Rromë, apo në Paris, ndryshimi i kulturës që kanë marrë e bënë të vështirë të përmbledhunit e tyne për të sajue një program të haptë që duhet krye. Prandej drejtuesat e vëndit bëjnë një thirrje organizatorvet të huej e posaçerisht frengvet. Ata që kanë për të caktue me shkue atje, kanë të sigurueme një t'ardhme të mirë, e përmbi këtë mund të krijojnë interesa në një vënd të ri.

Në fund Shqypnija është e pasur. Parja ari e argjantit përdoret rrjedhtas ndër tregje në të vjetër. Të gjithë po thue se ka një të vjetër në çmim e është i frytshëm. Nën tolli përmban sigurisht pasuri të patregueme. Pyje të mëdha presin për të kënë të prera t'eksploatueme. Fusha të

pafund, të thamit e të cilavet bāhet lehtësisht, mund t' apin korrë me rāndësi pambuku. Ndër bazare, tregtarët t' onë mund të shesin prodhimet t' ona me sasina të mëdhā. Por s' duhet pritun qi të nxehet vendi prej tjerret.

Interesi i Frances āsht pra me i pergjegjun miqsis qi po i tregon Shqypnija, edhe për paqin e Europës lypset qi komet e Mēdhā t' i apin ndihmen e tyne Shtetit të rī. Asht nevoja, pse drejtsija e premtueme popujvet të vogjēl rreth luftēs sē madhe e pse respekti qi lypset t' u epet komsivēt nuk i āsht edhe plotēsisht sigurue kētij shtet. Kufijt e caktuem Shqypnīs janē tē dhunuem e të kērcnuem. Qeverija e saj e rregullshme, qi ka dhānē provēt e saja, nuk āsht e njoftun. Po e lanē edhe pa nji arsye tē kjetē, qi mund t' i bājē ballē mendimit të pērgjithēshēm, në nji pasiguri mbi fatin e tij, nji kōm të zgjuetē qi ka dhānē nji shembull madhshtuer qendrimi shkeljes sē huej e jetese e qi për kētē na afrohet nē.

* * *

Tue vojtn n' Elbassan, ndepër qendrēn kreshtore të Shqypnīs mērrijta nē Brezhdē, mbas nji dite të gjatē nē kāl e me shi sypēr. Ndejun pranē meje mbi nji saxhade, përpara zjarmit qi mē terte, bujsi i em e tē ftuemit e tij me pyetshin me shpirt mbi Francē. Nē Shqypni rrjedhē gjithkund pērdorimi i gjuhēs franceze pse e mēson me ndër Shkollā Filltare. Nji bujtē i motshim, i veshun me shkun të bardhē

me gojtana të zez çoi zānin e tha :

— Kētu kemi pa rreth luftes, austrijakēt, të çilēt s' u kujdesēshin përveç se me u forcue, gjermant qi nuk flitshin përveç se për trimnī të tyne e të fitimeve ushtrijake; mandej frengt. Nji ditē nji ushtar prej jush, nji ka-tundar si na, qindronte nē vend t' Uej. E gostitshim; e ndigjojshim. Atēherē na tregoi Francen kur na tha: «Po na, luftojmē për lirīn».

Nji heshtim i gjatē, mbretnoi n' at vend të tymbitun. Unē ndigjoshe tue u gufue nder zemra t' atyne malsorve e nē t' emen fryma e pērbashkēt e Francēs e e Shqypnīs.

JUSTIN GODART

deputat

ish-nen-sekretar i Shtetit.

Kongresi për Bashkimin e Shoqnviet, qi u mbajtē nē Vlonē me 25 Prill e deri me 3 Maj 1921 i paraqiti Parlamentit nēpērmjet të nji komisjoni të veçantē ket

Përmēndore:

Zoti Krjetar,

Shtatut i Federatēs sē madhe »At-dheu« qi po Ju paraqesim kēte bashkangjittun do tē Ju ndrishojē sa duhet mbi qellimin e natē tē saj. Realizimi i kētij qellimi mbēshtetet mē nji varg tē gjatē rēpimesh kulturore të cilat pjesërit do tē mundohet me i bamē

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Shoqnija vetë me mjetet morale e materjale që do të kët në dorë e me perkrahjen e padyshimshe të Shtatit t'onë. Por një pjesë mjaft e madhe e atyne veprimeve varet drejt për drejt në nishjen e Shtatit e Shoqnija, për sa i përket asaj pjese, detyrohet t' i apë dorën moralisht organavet shtatorë me të tanë fuqin e vet.

Kongresi i Bashkimit komtâr që u mbajtë në Vlonë prej 25-IV-921 e deri më 3-V-921, nga i cili leu Federata e madhe «Atdheu» na ngarkoi pra me një vëndim të posatshëm që të Ju paraqesim n'ëmën të tij ket përmëndore që ka për qellim me sigurue ndërmjetsin e të ndershmit Këshill komtâr pranë qeveris s' onë mbi disa pika me fândësi që mbas natyrës së tyne duhet me i damun dy pjesësh.

I.

Kërkesa

Në një vënd ku kultura mungon gati kryekëput, që do nishje nuk mundet me u realizue e me shkue përpara po s' qe e perkrahun edhe prej Shtatit. Prandej Federata e madhe «Atdheu» për me plotsue organizimin e vet mbi një themel të pashkatrrueshëm e për me shvillue programin e caktuem prej Kongresit n'interesë të jetës komtare, ka nevojë të domosdoshme për ket perkrahje për sigurimin e së cilës s' kemi dyshim se Këshilli Komtâr nuk do t' a kursejë ndërmjetsin e tij.

Përkrahja që Kongresi i Bashkimit Komtâr na ka ngarkue me kërku

n'ëmën të vet për Shoqnin «Atdheu» përmblihet në këto pika :

A) Përkrahja administrative.

T' u bahet një qarkore, nga ana e ministris kompetente, të gjitha prefekturavet tue i porositun me përkrahë që do veprim të Shoqnis për realizimin e qellimit.

B) Përkrahja financore

1. Të vëhet në bugjet të Shtatit të pakën një shumë pesdhetë mijë (50.000) frangash år për vjetën 1921-22 si ndihmë fondevet të Shoqnis e t' autorizohet Ministrija e Financavet për me fillue pagimin një orë e më parë.

2. T' i epet lëje Shoqnis me organizue një lotari të përvjetshme.

3. Të detyrohet që do njeri me përdorue një kartë të monopolizue prej Shoqnis për që do akt që është i taksum prej Shtatit.

II.

Dishire.

Thamë se veprimet që kanë me i shërbye realizimit të qellimit të Federatës së madhe «Atdheu» pjesërisht duhet të rrjedhin drejt për drejt prej inisjativës së Shtatit. Shoqnija në ket rasë kishte për t' u përpjekun me të tanë fuqin e vet me perkrahun moralisht ato veprime. Ja, këtu dishiret që Kongresi na ka ngarkue me i paraqitun të ndershmit Këshill Komtâr :

A) Më e shoqnore edhe ekonomike.

1. Bulki shoqnar gjindet aty ku

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

ish njerzija para mâ se dÿ mijë vjet, me vegla krejt primitive në dorë. Duhet me do e mos qì të dalë prej kësaj situatë. Nji punë këjo qì mund të realizohet vetëm kùr aj ka m' e armatisun me vegla moderne të bulqësisë e kùr nuk kà me u exploitue nga usurjerët. Pra para ç' do sendi bulku shqyptar ka nevojë për nji bankë bulqësije. Kongresi i Bashkimit Komtâr lutet qì themelet e kësaj banke të vëhen nji orë e mâ parë.

2. Sifilisi bashkë me lingata tjera ngjitse po e rrënojnë racën shqyptare. Ky rrenim kishte me u kufizue deri diku tue u krijue nji spitall modern për sifilis e nji tjetër për tjera lingata ngjitse.

3. Ndër shumë krahina të Shqypnis alkoli po pihet i gjallë tue u përzì me ujë e alkoolizmi ka marrë nji fytyrë krejt të frigueshme. Po na duket si nji mase e arsyeshme e mjaft serjoze zbatimi i nji sistemi qì ka dhënë pëmë shumë të mira në Rumanì tue i u përzì alkoolit qì importohet, nji farë boje për me e bâmë të papërdorueshëm për pije.

4. Bixhozi ka marrë nji fytyrë epidemike në Shqypni. Kongresi për Bashkimin Komtâr lutet qì të merren masa serjoze për ndalimin e tij.

5. Tue marrë para sÿsh se disa nga zakonet e motshme, si ai i gjakut, po shkojnë gjithnji tue u keqsue e egërsue, Kongresi tfaqë dishirin qì të merren masa për shrrënjimin e tyre e ligjët e Shtatit të pajtohen sa të jët e mundshme me ket nevojë.

B) Masa arsimore.

1. Të mësohen ushtarët me këndue e shkruie nëpër kaserma, si edhe të burgosunit nëpër burgje. Këtyne të fundit kishte me i u vù për detyrë me nxanë edhe mjeshtрина.

2. Të krijohen nji bibliotekë e nji museum komtâr.

C) Masa komtare.

Shqyptarët e visevet të robnueme, të shtrënguem prej salvimit të ndrydhësve të tyre. po rrjedhin pa reshtun n' atdhë të lirë me uzdajë të nji jete mâ të mirë. Por mjerisht deri sot gjëndja e tyre fort pak është mëndue e mâ të shumën kanë mbetun udhëvet pa strehë në rrezik me bjerrun, në mos jetën, krejt moralin. Pra kongresit i duket nji detyrë për Shtatin Shqyp-târ me u kujdesue për fatin e tyre.

Zoti Kryetâr,

Komi e Federata e madhe "Atdheu" ushqejnë shpresa të gjalla në shka i përket realizimit të nji idealit të drejtë komtâr e patriotik.

Fisnikija e Parlamentit, energjia atdhetare qì Ju kà karakterizuar nëpër tallaze të rrepta të jetës s' Uej së kalueme, kanë me na për për së mbari e do t' a ndritojë rrugën e vështirë qì po i dalin zot tue i u mbështetë vullndesës së kombit e Qres Shqyp-tare të vjetit 1920.

Me përvujtë e nderime të posatshme.

Komisioni i Përmëndores

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Lajme vëndi.

Miq të Shkelqyeshëm në Shkodër. — Për të kapërcye vakancat e Bajramit, erdhën në Shkodër një tufë deputetesh të Shqypnis së Jugut. Populli, Shoqnit e Shkollat e qytetit t'onë u përpoqen t'i nderojnë e t'i argtojnë sa më mirë miqt e shkelqyeshëm tue dhënë të tēfaquna e argtime në nderim të tyre: Shoqnija «Bogdani», Shkolla Fretnore e e Jezuitvet nderuen zotnij deputetent miq me të tēfaquna e argtime të zgjedhuna. Ashtu edhe Shoqnit «Vllaznija» e «Rozafat» së bashkut i grishen për nderim në një çajë në Kafe «Adriatik» bashkë me auktoritetet Civile e ushtrijake e shum prej parsis së popullit tue i argtue në ket rasë, deri në mjesnatë, me anen e muzikës e orkestrës të dy shoqnive.

Në rasë të vizitimit të qytetit t'onë, miqt e ndershëm muejten me u vertetue edhe për përparimin qi ka bā qyteti i Shkodrës, tue vizitue një pjesë të Shkollavet t'ona ku pān mirrfilli themelet e shëndoshta të përparimit të popullit Shkodranë ndër institutet e arsimit.

Mbas katër dit ndēje Z. Z. deputetent e Shqypnis Jugore (shpresojmë të kënaqun për pritjen e mirë qi i u bā) u nisen për Tiranë.

* * *

Shkollë Nate. — Shkolla e natës qi āsht hapun në Shkollën e Parrucës āsht tue përparue mē sē miri tue

kēnē se numri i atyne qi po e ndjekin ndër këto dit u shtue deri në dyqind.

Ndjeksat e shkollës së natës i janë vū mēsimit me shumë cenë e vullndet prej kahē shpresohet se qellimi i institutorvet ka për të shkue shumë mirë në vend.

Përgezojmë zotnij mēsuesa qi organizuen ket kurs nate i cili āsht një mjet i shëndoshtë për të luftue analfabetizmin.

* * *

Zgjedhja e deputetve të Prefekturës s'onë. — Faliminderës Zotit, zgjedhjet e Prefekturës së Shkodrës, mbas shumë kundërshtimesh e thana e thaçash, moren fund mē sē miri, me rend e qetsi, me të pērpjekuna të shkathta e interesime të gjalla të popullit t'onë. Inteligjenca e jonë mē në fund duel fituese tue u zgjedhur njerz të kulturës e të njoftun në lamë të letraturës e të komtarizmit. Deputetent qi u zgodhen kjēn këta zotnij: Z. Hilë Mosi (kryetār i nderit të Shoqnis «Vllaznija»), Z. At Gjergj Fishta, Z. Luigj Gurakuqi, Z. Don Ndrē Mëdja, Z. Patuk Saraçi (Kryetar i Shoqnis «Vllaznija») Z. Riza Daci, Z. Kolë Thaçi, Z. Maliq Bushati, Z. Shuk Gurakuqi (Kryetār i Shoqnis «Rozafat»), Z. Xhemal Bushati, Z. Ndoc Pistuni, Z. Halit Rroji.

Zotnij Deputetent me 16 të k. m. u nisen për në Tiranë të pērcjellun deri në vapor me një entusjasem e gëzim të mēth, prej një shumicē të madhe të popullit, prej fëmijvet të

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Shkollavet e prej bandës të Perlimtares e të Shoqnis «Vllaznija». Pere ndija i këshilloftë e u a baftë punën e tyne të mbarë e të frytshme për interesa t' Atdeut e të komit t'onë.

* * *

Zgjedhjet e Bunjes. — Edhe në Nenprefekturën Bunja duet ngallnjese inteligenca pse edhe populli i atyne maleve e bjeshkve diji me çmue njerzt e kultures e të komtarismit tue zgjedhun Z. Mustafa Kruen e Z. Rexhep Mitrovicën për deputet. I lumtë Malcis së Gjakovës!

* * *

Himara. — Fat! është tue e marrë mbrapa gjithkund atdhën t' onë. Ndër sà pika me shum rëndsi, të cillat nxënë faqet mà të shkelqyeshmet të historis s' onë komtare, është pà dyshim edhe bashkimi i Himarës me qeverin qandrorë qi ndodhi ndër këto ditët e fundit.

Himara, këjo krahinë shqyptare, qi gjindet mbrënda kufinit të Konferencës së Londonit të vjetit 1913, për mos me thënë se donte të bashkohej me Greqi, kërkonte një autonomi në vedi tue u mbështetë në disa privilege qeveritare qi kishte trashigue prej kohës turkoshake. Këjo sjellje e Himarjotvet bënë një përshtypje të keqe ndër rrethet atdhetare të Vlonës e tue qenë se qeverija qandrorë ishte kapërthye me çashtje tjera shtatore me rëndsi, Vlonakët mueren nisjativën për bashkimin e tyne me Shqypni. Ai atdhetarizëm,

qi i dau përherë në shëj vllazënt t' onë të Vlonës, i shtëpni t'u apin Himarjotvet një ultimatum, mbrënda të cillit do të pranojshin bashkimin me të mirë ase me të keq.

Himarjotët dhën e mueren me Vlonë nepërmjet të delegatvet e ndërsà ishin tue u bā marrveshtjet ushtria e jonë bashkë me një tufë vullndetarësh u nis për Himarë, kù hini pà gjetë asnjë kundërshtim me 2-VI-21 e marrveshtja ndërmjet dy ānvet u bā tue u nenshkrue një protokoll, i cilli ndër disa pika nuk është fort i pelqyeshëm, por qi shpresojmë qi Parlamenti do të revidojë.

Për me muejtë me kuptue se të cillat ishin ato privilege qi paraqitshin Himarjotët për mos-bashkimin me Shqypni e për kërkimin e autonomis, po na duket e nevojshme me u paraqitë lexuesavet t' «Agimi-t» disa pikla historike mbi Himarën e bānorët e saj.

Himara qysh prej kohë të lashta kje një qytet ndër malet e Akroceraunjes e sot është një kryekatund prej të cillit marrin ēmnin të gjitha katundet për rreth. Në Sarandë (Anglismo) ishte një seli ipeshkvnore, e cilla kishte nën jurisdikejon të vetin edhe Delvinën me gjith rrethet, por në vjetë 1830 u bashkuen të gjitha nën Ipeshkvnin e Gjinokastrës (Drinopoje).

Kë vend atdhetar pëmbilidhte 33 katunde, në të cillat vetëm 7 u mbajen të krishtenë kahë prëndimi i rrëpinave e Akroceraunjes. Ndërmjet të Palasë e Dukatit ndodheshin edhe 10

katunde tjera, të cillat u shkretuen e sot vendet e tyre i përdorin Dukata-sit për kullosë. Shtat katundet që gjinden sot në Himarë e që kërkuen autonomi janë këto: Himara, Dhrimija, Palasa, Vunoj, Piluri, Kullsi edhe Qiparoji. Banorët e Himarës e të krahinës kjen trima edhe kurdoherë ishin si gjymse të qeverisun në kohë të Turkokratit tue pasë privilege të shënueme e tue i përmbajtur me ç' do therori. Ndërmjet privilegeve që paten, kishin të drejtë të bájshin të vetat ç' do prone e të mërrshin ç' do gjë t' anijeve që u mbytyshin në breg të tyre. Këto kjen prà arsyet që paraqitshin Himarjotët për autonomi.

Vlonë, 10-VI-21.

Korespondenti i Vlonës.

* * *

Rreth Këshillit Komtar. — Na lajmon një bashkëpuntuer i yni nga Tirana:

Me 18 të Qershorit u paraqiten në Këshillin Komtarë Z. Z. Deputetët e Shkodrës bashkë me të Bunjaj. Cerenija e pranimit edhe e betimit të tyre u bënë krejt e thjeshtë. Në këtë ças u përmbush një nder dëshirë më të madhë të Këshillit, të cillët parashihshim një dëm tepër të madh nga politika e perjashtme nëpër mungesë të Z. Z. Deputetëve t' onë n' at këshillë.

Këto ditë përnjimend kje e randësishme për Shqypni, mbassi që më këtë ditë u ish bjerrë ç' do uzdajë gjithë atynevet, të cillët kishin nisë me ngrefë n' ajr kulla andrrimesh e me u

gzue për obstrukcionizëm të tfaqun prej Shkodranvet në zgjedhje deputore, e cilla nuk ka pasë në ved-vedi aso qellimesh kundra-komtare si kanë dashtë me thanë e me mëndue ata.

Për dy çashtje mund t' i jepet randësi mbledhjes të 18 të Qershorit: E para pse në këtë ditë, si tham sipri, u rrealizue një dëshirë e madh e Shqyp-tarvet e e dyta pse po në këtë ditë u bënë një diskutim fort i interesandshëm e me randësi për mbi propozim të Z. Ali Klicyrës, Deputat i Gjinokastrës, kundra deklaracioneve të Mustafa Qemalit në Parlament t' Angoras, tue thanë se traditat e 500 vjetvet i lidhin moralisht këta dy popuj, atë të Tyrqisë e këta të Shqypnis.

Mbassi me këtë çashtje është tue u marrë përstepri shtypi Grek e pak a shumë aj i Europës, më duket e arsyeshme të báj këtu pak fjalë mbi pikat kryesore të propozimit të Z. Ali Klicyrës, të cilat janë: 1) të qitunit jashtë kufijvet të Shqypnis të gjithë agentavet Tyrq që gjinden mbrënda saj; 2) të bëmunit e një përgjegjështrimit pranë fuqivet aleate kundra deklaracioneve të Mustafa Qemalit; 3) të ndaluemit e atyne Shqyp-tarvet që vijnë në Shqypni prej Tyrqisë deri sa t' u shqyrtohen biografit e tyre e të vertetohet qllimi e shkakut i ardhjes në Shqypni.

Z. Ali Klicyra dha në këtë rasë shpjegime të mjafta, të cilat i dhanë shkas mbledhjeve të gjata e të zehta në Këshill, kështu që ky më në fund vendos që t' u bante një përgje-

njeshtirim ndaj Qeverit aleate se Qeverija Shqyptare e populli Shqyptarë nuk janë në kurr farë perpjekje morale me Qeverin tyrke e as nuk ushqejnë kurr një simpathi për ket qeveri.

E për veç kësaj mandej u vëndue qi t' i u drejtonte Krye-Ministris një shkresë, tue e lutun qi të merrte masat e duhura sà mà shpejt mbi këto dy pika :

I. — Qeverija të mos u apin nëpunsit atyne Shqyptarvet qi vinë nga Tyrqija, deri sà të vertetohet e të vëhet në veprim ligja e nenshtetisis mbas së cilës do të veprohet.

II. — Qeverija t' i nxjerrin jashtë kufijvet të Shqypnis gjithë ata Shqyptarë qi gjinden në Shqypni me sherbim a pà sherbim e qi marrin rroga nga Qeverija Tyrke e qi janë në marrëdhaje me ket Qeveri.

Në kaq po i u permbleddhi bisedimet qi u bane e vëndimet qi u mbajtne në Këshillin komtar ditën e 18 të Qershorit.

Në mbledhjen tjetër kà për t' u rrah çashtja e faljes e e lirimit t' esadistvet. për mbi të cilën veçërisht kam për t' i u lajmërue.

* * *

Shoqnina të reja. — Në këto dit u themelue këtu në Shkodër Klubi «Bashkimi» e Shoqnija «Bâmirse Detare Shkodrane». Programi i së parës ene nuk dihet e prandej nuk po flasim mà gjatë e sà për të dytën kuptohet prej ëmnit se, është e the-

melueme për qellime bamirsijet. Urojmë punë të mara për dobë të komit e t' Atdheut.

* * *

Bibliotheka «Vllaznija» është në përparim; numri i librave po shtohet për ditë. Saloni i leximit njet me Perlimtare është i hapët për gjith kënd. Lexusat aty gjejnë fletoret e të perkohëshmet shqype e të hueja. Librat mund të merren me u lexue edhe në shpi.

* * *

Rreth Federatës «Atdheu»,

I. — Me hapa të shpejtë Federata «Atdheu» po përpiqet të zbatojë statutin qi u përbà në kongresin e Shoqnitvet në Vlonë: a). Me 20-V-21 u formue në Tiranë qandra «Atdheu» e Intelligencës së Kosovës me këta pjestarë: Z. Z. Rexhep Mitrovica, Rrok Berisha, Salih Hoxha, Serafin Mazrreku e Qazim Komani. — b). — Me 3-VI-21 Shoqnija «Drita» e Gjinokastrës deklarou bashkimin e vet me Federatën «Atdheu» tue qenë prane edhe Z. Avni Rustemi, i cilli u zgodh si kryetâr i mbledhjes së përgjithshme. Pjestarët e Këshillit të qandres «Atdheu» të Gjinokastrës u zgodhen këta zotë: Kryetâr Z. Petro Poga, Sekretâr Z. Veli Hashorva me tre pjestarë të tjerë qi janë Z. Kiço Koçi, Z. Hasan Xhiku, Z. Beso Gega. — c). Dhe qyteti i Beratit q deri tashmë nuk ka pasë shoqni themelou me 6-VI-21. qandren «Atdheu» me kryetâr të për-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

kohshëm Z. Islam Vrijonin. — *q*). Libohova, qyteti i të madhit fatos Avni Rustëmit, edhe ajo formou qandrën "Atdheu" me Kryetâr Z. Ali Kumbaren e Sekretâr Z. Hiqmet Borshin.

2. — Me 1 Qërshuer 1921 Këshilli i Përgjithshëm i Federatës "Atdheu" bisedou mbì numrat me të cillët do të shenohen qandrat e ndryshme të Federatës që do të formohen neper viset e Shqypnis. Mbassi u hodh short përfundimi kje ky : SHKODRA Nr. 7; *Malcija e Madhe* Nr. 17; *Leshi* Nr. 27; *Bunjaj* Nr. 20; *Prëkali* Nr. 35; *Puka* Nr. 39; *Mirdita* Nr. 41. — KORÇA Nr. 13; *Bilishti* Nr. 3; *Pogradiçi* Nr. 33; *Kolonja* Nr. 40; — GJINOKASTRA Nr. 5; *Kurveleshi* Nr. 11; *Këlcyra* Nr. 22; *Tepelena* Nr. 24; *Konispoli* Nr. 34; *Libohova* Nr. 10; *Leskoviku* Nr. 37; *Delvina* Nr. 26; *Përmeti* Nr. 38; — ELBASANI Nr. 6; *Gramshi* Nr. 23; *Peqini* Nr. 31; — BERATI Nr. 9; *Lushnja* Nr. 2; *Skrapari* Nr. 12; *Mollakastra* Nr. 18; *Fieri* Nr. 36; — DURRSI Nr. 14; *Tirana* Nr. 1; *Kavaja* Nr. 15; *Mati* Nr. 19; *Kruja* Nr. 28; *Sh' Jaku* Nr. 29; — VLONA Nr. 8; *Himara* Nr. 16; *DRINI* Nr. 4; *Hasi* Nr. 21; *Luma* Nr. 25; *Gora* Nr. 30; *Homejshi* Nr. 32; — KOSOVA Nr. 42; *Dibra* Nr. 43. Këto dy të mbramet i kanë qandrat e veta në Tiranë.

Buletin zyrtâr i Federatës "Atdheu,, :

Qandra e Përgjithshme

e

Federatës "Atdheu,,

Nr. renduer 10-1.

Kryeparis së Shoqnive

të përfaqsueme në kongresin e Vlonës.

Tue u mbështetun në statutin e përbâm në kongres prej përfaqsuave të Shoqnive të ndryshme të viseve të Shqypnis, Kongres në të cillin muer pjesë edhe Shoqnija e juej tue dërgue delegat, Këshilli i përgjithshëm vëndoi, që me 1 të Korrikut të këtij vjeti se e cilla Shoqnë të bājë një mbledhje të jashtzakonshme të përgjithshme, ku të likvidohet Shoqnija e të formohet rishtas mbas statutit të ri që po i a u dërgojmë me postë. Përfundimi i kësaj mbledhjeje t'i kumtohet një orë e më parë këshillit të përgjithshëm të Federatës.

Ato Shoqnë që e kanë bâm ket mbledhje të dërgojnë sa më parë përfundimet e saja.

Gjithnji me vëndim të këshillit të përgjithshëm jeni të porositun të na dërgoni qysh tashti numrin e antarvet të Shoqnis s'uej të derdashme. Na kumtoni bashkë me këtë edhe gjendjen e arkës së Shoqnis ashtu edhe na dërgoni inventarin e të gjitha gjendivet e sëndevit që zoton Shoqnija e juej.

Vlonë me 3 Qërshuer 1921.

Për kryetarin: Drejtori i Rivistës:

Seid Khamal.

Kryesekretari :

Karl Gurakuqi.

BIBLIOTEKË PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Dergata Apostolike e Shqypnës

T. P.

I Madhnueshmi Papë Benedikti XV tue dishrue t' i a u lecojnë mjerimet fëmivët skamnorë t' atyne krahinave të Shqypnës, qi ma fort se kurr kjene damtue prej luftës e prej termekut, ka shenjue për ta ndihëmen e 200.000 L. italjane.

Për me i ardhë dishirit e vullndetit të Shëjtit At Papë në të dàm t' le-mohës do të mirren në kujdes pa farë ndryshimit fejet a besimit vetem:

1): të hikunit e krahinës së Kosovës. (L. it. 40.000.)

2): të hikunit e Malcës së Mbî-Shkodrës. (L. it. 40.000).

3): të hikunit e krahinës së Dibres (L. it. 40.000).

4): të damtuemt prej termekut në krahinë t' Eibasan-Tepelenit (L. it. 40.000).

5): të hikunit e të damtuemt të Korçës e t' Argjirokastres, (L. it. 40.000).

Për m' e bâ mâ të kollajshëm të dàm e kësaj ndihmë do të ngrihet në se të cillen krahinë një Komitet i posaçëm, i cilli do të marrin në kujdes vetëm familjet mâ skamnore tue pasë para sÿsh sidomos numrin e fëmivët e tue përbâ për ket qellim lista të veçanta.

Pjestarët e këtyne komiteteve kanë për t' u shenjue prej krahinave t' interesueme e të marruna vesht me Dergatën Apostolike e çpallë ndër fletore.

Ndihmat kanë m' u dà mas të për-

bâmit të Komiteteve.

Detyrë e Komiteteve është t' i apin, kuer të vijë koha, Dergatës Apostolike një hesapë të kulluem përmbi mënyrë të veprimit të tyne, për t' i a paraqitë mandej Selis Shëjte.

Shkodër, 14 Qershuer 1921.

ERNEST COZZI

Argjipeshkëv e Delegat Apostolik.

BIBLIOGRAFI

Ndër ditt e fundit duel në dritë edhe një liber i vlefshëm me ëmen "Shkurtorja e Historis Myslimane", shkruar prej djaloçit Zotni Hamdi Bushatit, mësues i shkollës fillore të qytetit. Libri është pelqye prej vëndit kompetent për rëndet IV. e V. të shkollavet fillore e për rëndin e I. të shkollavet qytetse.

Me folë të drejten biblioteka e jonë komtare, për shka i përket libravet të besimit muhamedan, ndodhet fort e vorfën e me ket vepër, Zotni Hamdi Bushati, na e ka pasunue këtë sado pak. Ndër libra pak a shum të shkruem deri më sot mbi besim e histori të myslimanvet në gjuhë shqype, as njëni nuk i ashi përshatë nevojëve si duhet, për veç ketij libri të mbram, nepër të cillin mund të shijojmë prodhimet e dobishme të vetëm nxânsit të shkollavet, por edhe qytetasit qi e njohin ndopak në shkrim e në këndim gjurmën amtare.

Starguesi në përpilim të kësaj vepre na ndjek edhe rregullat krono-

DIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIË BARIETI"
SHKODER (2018)

logjike, tue i radhue të gjitha ndodhënat varg mbas vargu.

Prandej na t' "Agimi-t" përgzohe-mi me shkruetin e ri e e lavdurojmë për mundë e kujdes të derdhun edhe i thomi me gjith zëmër "të lumtë" tue e nzitë qi të përpusht edhe mbas tashit për qellime të nalta këso dore e e urojmë qi të terhjek i mbas vedi në ket lāmë edhe tjerët kolegët e tij.

Libri kushton K. s. 2.50 e shitet në Shtypshkrojen "Nikaj".

Criticus.

Statuti

i

Federatës së madhe "Atdheu,,

I. — Qëllimi i Shoqnis: bashkimi komtar i mbështetun mbi naltsimin moral, shoqner, ekonomik edhe mbi edukatën patriotike të popullit shqyptar.

II. — Mjetet e qëllimit janë: a) arësimi b) fjala; c) shtypi.

a) Arësimi ka me u zhvillue e me u përhapun me anë shkollash nate e mësuesash shëtitsa; me anë të letrësis, të muzikës, të gymnastikës e të theatrit.

b) Shoqnija do të përdorë në ç'do krah të Shqypnis këshilluesat e konferencjera.

c) Do të mbajë një rivistë, e cilla do të jët organi i qëndrës së përgjithshme. Veç kësaj, rivistat qi u botoheshin prej Shoqnivet qi mueren pjesë në bashkim mund të vazhdojnë edhe pasketaj nën kontrollin e drejtorit t'or-

ganit qëndruer.

Do të botojë n' ëmen të vet vepra të dobishme për qëllimin e caktuem e do t' u ndihmojë auktorve të vler-shëm për botimin e veprave t' atila.

Do të ngrefi një bibliodhekë e do të kujdesohet për formimin e një mu-seumi komtar.

III. — Do të përdoret gjith fuqija e mjetet të përmënduna n' artikullin II për me zhdukun veset e për me shranjue ndiesit e mentalitetet qi dām-tojnë jëtën shoqnore e bashkimin e Shqyptarvet, ashtu edhe për me ruejtun gjith ato zakone të padāmshme qi përbajnë vetësin t' onë kombtare.

IV. — Tue marrë para sÿsh se lingatat ngjitse gjithfarësh e moskujdesimi në rregullat hygjénike janë tue e rrë-nue rracën t' onë, Shoqnija do t' i apë një rëndesi të posatshme çashtjes së shëndetsis me ç' do mjet qi të kët në dorë.

V. — Për me i bām Shqyptarët të njohun e të dashun njënin me tjetrin e për me studjue për s' afërmi zhvi-llimin e popujvet të qytetnuem, Shoqnija do t' organizojë ekskursjone mbarënda e jashta Shqypnis.

IV. — Për me i lehtësue vëndit sigurimin e një përparimi të vërtetë si edhe të pavarmenis ekonomike, Shoqnija do të përkrahë me të tana mënyrat nisjativën private e formimin e shoq-nive koperative, tregtare, industrorë, të ç' do natyre.

VII. — Shoqnija do të përpigjet me ç' do mënyrë për të mirsue giëndjen e njerëzshme të bulkut shqyptar e si-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

domos do t'interesohej q' të sigurojë:

a) themelimin e një banke bulq-sije për t' i bërë ball q' do nevojë të tij;

b) përdorimin e veglave të mëdha moderne në bulqsi.

VIII. — Shoqëria do t' u apë antarvet gjithë ndihmen e vet morale në q' do raste mjerimi. Këto ndihmë nuk ka për t' i mungue asnjë Shqiptari, por për me u çmure si duhet vlera e bashkimit, antarët e Shoqërisë do të jenë gjithmonë të parapëlqyem.

IX. — Ndërmjet t' antarvet të Shoqërisë duhet të mbretëojë më e madhja dashuri e vllazni. Q' do ftohtësi q' të kuptohet në mes të shokvet do të tërhiqet vërejtjen e Shoqërisë edhe qortimin e dënimin e saj për fajtorin.

X. — Asht i ndaluar përdorimi i fuqisë si edhe i urrejtjes të Shoqërisë për veprime politike.

II.

Organizimi

XI. — Shoqëria përbëhet prej një qandër të përgjithshme, prej qandërve q' ndodhen në q' do nënprefekturë edhe prej degave nëpër katunde. Konispoli, Bunjaç edhe Kurveleshi do të jenë qandër në vehte të lidhura me qandër të përgjithshme. Viset e xanunat prej të huejve mund të bëjnë qandër e tyre përkohsisht në q' do qytet q' të duen.

XII. — Këshilli i qandërve të përgjithshme përbëhet prej pesë pjestarëve të detyruar: një kryetar, një sekretar,

një përgjithshëm, një llogaritar, një inspektuar i përgjithshëm edhe një drejtuar i rivistës. Do të zgjidhen të pesë prej kongresit edhe do të kenë vota deliberative.

XIII. — Këshillet e qandërve përbëhen prej pesë pjestarësh: një kryetar, një sekretar, tre këshilltarë. Sekretari, i cili është i detyruar me mbajtje edhe llogarit e arkën e qarkut, do të jetë i paguar.

XIV. — Këshillet e degave përbëhen prej tre pjestarësh: një kryetar, një sekretar e një arketar.

XV. — Në të gjitha aktet q' dalin prej qandërve të përgjithshme nënshkrimi i kryetarit do të jetë i shoqruar edhe prej Sekretarit. Por në çastje financore vëndin e Sekretarit në nënshkrim e xën llogaritari.

XVI. — Në mungesë të kryetarit përkohësisht nënshkruen për të Drejtori i Rivistës.

XVII. — Kur një prej 5 pjestarëve të qandërve të përgjithshme mungon definitivisht, katër të tjerët do të shënojnë 10 kandidatë e t' u a paraqesin qandërve me shkrim për t' u zgjedhur një. Gjithsecila qandër në ketë rast ka një zë.

XVIII. — Pjestarët e qandërve të përgjithshme nuk mund të marrin asnjë barrë botërore më të vehte.

XIX. — Detyrat e këshillit të qandërve të përgjithshme janë këto:

a) Me organizimin e qandërve të reja e me forcën e tyre;

b) me urrejtjen e q' do farë zyrtarësh

me rrogë për shërbimet e Shoqnës, mbas nevojës që do të tfaqet për zbatimin e programit si në qandër të përgjithshme ashtu edhe ndër qandra a dega;

c) me kontrollue veprimet e qandravet e të degavet;

d) me gjykue e me vëndue mbi punët që i paraqitën prej degavet; me vertetue e me rrëxue që do vëndim që apin ato;

e) me këqyrë llogarit e gjith Shoqnës e me i botue n' organin e vet që do katër muej;

dh) me pregatitun bugjetin e motit që vjen, llogarit e atij që kalon si edhe një projekt punësht për t' a paraqitun në kongres;

e) me zbatue vëndimet e kongresit të përvjetshëm e me bâm gjithshka është e nevojshme e e dobishme për Shoqnën e gjithshka urdhnon letra e shpirti i statutit.

XX. — Detyrat e qandravet janë këto;

a) me organizue dega të reja e me forcue të vjetrat;

(Vijon)

OROE

Lexuesve e sidomos pajtimtarve t' "Agimit" i u lypim të falun, që e përkohshmja e jonë, ndër këto dy muej nuk mujt me dalë me kohë; por prap faji nuk është i yni, pse mbassi për fat të keq shoqnija nuk ka mujtë me pasë një Shtypshkroje të veten, na duhet me u rregullue mbas vullndetit të shtypshkrojeve të tjera.

Drejtimi.

U R I M

Në këto ditë u martue Z. Rustëm Lopçi e u fejue Jonus Çajku e Palok Ndoca, të tre shokë të Villaznës.

Agimi i u uron të parit martesën e të dytve fejesen, tue i u thanë: U qoftë për hajr e u trashigofshi.

Errata - Corrige

Në Nr. I. Vj. III. faqe 16, shtylla II, rreshti 30 u shkruë gabimisht: *Të mbramen ditë të Kongresit me 28 Prill*, etj. në vënd që t' u shkruete *Të katërten ditë*, etj.

Në rreshtin 35 mbas fjalës "Atdheu" duhet vû një pikë e mandej duhet thënë: *Me 1 Maj u dhân zânet për qandren e përgjithshme të Federatës së ré e për këshillin ... etj.*

ORË E FUNDIT.

Kabineti i Z. Iliaz Vrijonit, që erdh në fuqi mbas t' atij që pat formue Z. Sylejman Delvina, mbassi dha spjegimet e veta përpara parlamentit mbi veprimet që kishte bâm, me 30 të këtij moji dha dorëheqjen. Se kush do t' a formojë kabinetin e ri nuk dihet edhe; por kemi shpresë të madhe se kabineti i ri do të formohet prej njerzësh që janë verevertë të popullit e energjija, atdhedashnija, drejtsija e ndergjegjia e të cillvet është dâm në shëj gjithkund e nder të tana rasët kû e ka lypë nevoja e atdheut, po edhe nder ato kohë kur ky ka kënë në rrezik të jetës së vet.

Kemi uzdajë të ngutë se njerzët që do të formojnë qeverinë e të do të jën burra shteti e të zotë me i bâm ball sâ problemave me rëndsi përpara zgjidhjes së cillave gjinjet sot atdheu i ynë. Ç'mos kurr Shqipnija ka nevojë sot për një qeveri dorë hekurt, me q' hollë e të zojen me i bâm ball që do rreziku, që mund t' i kercnohet atdheut si prej armiqsh të përjashtëm, ashtu edhe të përmbrendshëm,

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

“ A G I M I , ,

Pranon e boton ç' do artikull, qi ka të përpjekun me lavrim komtar e me propagandë komtare.

Artikujt dërgohen në Vlonë në drejtim të Prof. Karl Gurakuqit, Korespondenca, pajtime e ndrrime fletoresh e të përkohshmesh dërgohen nen drejtim; Ali Borshi Shkodër.

P A J T I M E :

NË SHQYPNË:

PERJASHTA:

Per 1 vjetë K. s. 10.

Per 1 vjetë K. s. 14.

Nji numër i veçantë : K. s. 1.

Për shokë të Shoqnis për 1 vjetë K. s. 8.

Nji koleksion i vjetit të parë bân K. 22, i vjetit të dytë 16.

Numra të veçantë të vjetve të kaluem nuk shiten.

V . O .

Gjith atyne Zotnive qi i a u çojmë ket të përkohshme për me e përhapë e me e shitë, si edhe pajtimtarve, i u lutemi të kën mirsin sâ mâ parë të na çojnë pajtimet, se është dijtun qi kena shpenxime të mdhaja e së kemi s' i mbulojmë ndryshe. Të mërret para sÿsh se ket të përkohëshme nuk e botojmë për fitim lândar sa për fitimin moral të kombit tonë.

Mbarshtrimi.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETT"
SHKODER (2018)